

Foreldreutvalget for grunnopplæringen sitt innspill til referansegruppemøte i Fellesskoleutvalget 06.06.25

FUG ønsker å anerkjenne at vi i dag allerede har en sterk og viktig fellesskole i Norge. I media pekes det ofte på utfordringene, men det snakkes lite om at vi har en fellesskole hvor majoriteten av elever trives og har det bra. En skole hvor foreldrene i hovedsak er fornøyde, og viser en stor grad av tillit til skolen og skolens arbeid. Dette går igjen i flere av FUG sine undersøkelser de siste årene ([Foreldreundersøkelser og rapporter - FUG](#)).

Fellesskolen er kanskje den siste store fellesarenaen vi har i samfunnet; der barn og voksne møtes på tvers av sosioøkonomiske skillelinjer, religion, kultur og politiske meninger. Dette gjør skolen og klasserommet til Norges viktigste refleksjons- og diskusjonsarena for utviklingen av det fellesskapet som det norske samfunnet er.

Utviklingen av samfunnet (f.eks arbeidslivet) har gått bort fra fokus på iboende autoritet og i retning av mer dialog og medvirkning. Selv om det litt vel ofte kan se ut til at en del nasjonale politikere ikke har fått det med seg, eller ikke ønsker å akseptere det, må også skolen ta del i de utviklingstrekkene vi ser ellers i samfunnet. Dersom skolen ikke «henger» med, så blir den både lite motiverende og lite relevant for barna.

Formålsparagrafen i den nye opplæringsloven (§ 1 - 3) skriver at opplæringa skal åpne dørene mot verden og fremtiden, i samarbeid og forståelse med hjemmet. I Opplæringsloven kapittel 10 står det mer om hvordan foreldrene skal informeres, involveres og medvirke i skolen. I *Prinsipper for skolens praksis* (Overordnet del, Fagfornyelsen, LK-20) står det videre utdypet hvor viktig samarbeidet mellom hjem og skole er og at god og tillitsfull dialog er et gjensidig ansvar.

Skolen må forholde seg til en endret foreldrerolle og et større foreldremangfold enn tidligere - med ulike forventninger, ressurser og erfaringer. Kristin Danielsen Wolf peker i sin doktorgradsavhandling ([Alle foreldre med](#)) på at ansatte i barnehage møter foresatte med samme kulturelle bakgrunn som de selv på en bedre måte enn de møter foreldre med annen kulturell bakgrunn. Vi regner med at bildet ikke er veldig forskjellig i den norske skolen, og dette må vi være oppmerksomme på i en skole hvor personalet er ganske homogent når det gjelder kulturell bakgrunn og sosioøkonomisk status.

Vi ser at polariserende debatter og konflikter, ofte kan være resultat av manglende informasjon og dialog. FUG sin siste undersøkelse ([Digitalisering i skolen - Foreldres erfaringer fra en digital skolehverdag \(2025\)](#)) viser at mange foreldre får lite informasjon om, ikke får opplæring i, og mangler tilgang til skolens digitale løsninger. Bl.a viser undersøkelsen at bare 1 av 10 foreldre har fått tilbud om opplæring i skolens digitale løsninger og 43% mangler tilgang til barnas enheter for å støtte opp under læringsarbeidet. Digitaliseringen, både i skolen og samfunnet ellers, er derfor et område hvor vi ser at det ligger et potensial i å enda større grad involvere og koble

på foresatte. Et stort mangfold i foreldregruppa som har skolen som sin felles møteplass, gjør at dette kan være en god arena for involvering, inkludering og samtale om hvordan vi sammen kan bidra til at digitalisering blir positiv og ikke negativ.

Vi ser økt fokus på individuelle rettigheter og individualisering – også i skolen. Dette gjelder både de ansattes rettigheter, foreldrenes rettigheter og elevenes rettigheter. Som enkeltmennesker er det viktig at vi får dekt våre grunnleggende behov og rettigheter. Men dersom vi vektlegger det individuelle for mye på bekostning av fellesskapet vil både enkeltmennesket og samfunnet kunne miste noe vesentlig. Gode prosesser med forventningsavklaring, involvering og dialog mellom partene er derfor sentrale elementer nå og i framtida.

Initiativ FUG mener bør tas for at skolen skal møte det sosiokulturelle utviklingstrekket på en god måte

Fellesskolen skal bidra til å fremme læring i verdier og dannelses, læring i fag, fellesskap, tillit og demokrati slik at barn og unge er rustet til å leve gode liv i samspill med hverandre i fremtidens samfunn. For å få til dette må fremtidens fellesskole ha verktøyene og tilnærmingene som sørger for å ivareta elevmangfoldet og foreldremangfoldet på en måte som gjør at de opplever seg inkludert i fellesskapet.

For å møte de sosioøkonomiske og sosiokulturelle utviklingstrekkene på en god måte er det viktig å sikre tett involvering av foreldre og elever i skolens virksomhet. Bl.a vil en gjennom utvikling og synliggjøring av gode modeller for samarbeid på skole-, klasse- og individnivå som inkluderer og ivaretar informasjonsbehov, mulighet for dialog og opplevelse av reell medvirkning kunne bidra til tillit og opplevd tilhørighet. En fortsatt systematisk og standardisert innhenting av foreldrestemmen f.eks som del av en ny skolemiljøundersøkelse, kan være et nyttig verktøy for å bedre tilrettelegge for samarbeid som ivaretar behovene til en mangfoldig foreldregruppe.

Modeller for samarbeid kan blant annet innebære å lage rutiner for gode foreldremøter der lærer sørger for at alle foreldre blir sett, hørt og inkludert i fellesskapet, samt at foreldrene blir kjent med hverandre og får informasjon om hvordan de kan bidra både for eget barn og fellesskapet. I FUG sin foreldreundersøkelse ([Foreldreinvolvering og inkludering i skolen \(2024\)](#)) kommer det tydelig fram hvor viktig dette er. Rutinene som skal sørge for god inkludering og oppfølging bør gjelde både i forkant, under og i etterkant av foreldremøtene. I praksis så kan det innebære faste forberedende møter i forkant med klassekontakt / FAU-representant, sette navnlapper på stolene i rommet slik at det oppleves trygt og inkluderende, tilby barnepass på SFO, bruke tolk, støtte foreldre som ikke kommer på foreldremøter ved å tilby at noen kjører innom og henter i forkant av møtene og / eller ringe og informere i etterkant av møter. Selve foreldremøtene bør ha økter hvor det er lagt opp til dialog om tema som skolen og foreldrene sammen trenger å løse. Men også generelt høre med foreldrene hva de trenger mer informasjon om, har behov for opplæring i eller trenger å diskutere i fellesskap for å kunne være gode støttespillere for eget barn, fellesskapet og skolen.

En styrking av skolen som nærmiljøarena hvor det legges til rette for at både foreldre og lag og foreninger fra lokalmiljøet bidrar, vil kunne være med å motvirke

utenforskap. Dette skaper et godt utgangspunkt for å styrke det sosiale limet i samfunnet. Dina von Heimburg peker på at mennesker som opplever seg som en del av fellesskapet har et uutnyttet potensial som ressurs. I hennes doktorgradsprosjekt *Det trengs en hel landsby*, viser hun til det potensialet som ligger i å gjøre barnehagene til møteplasser hvor ansatte, foreldre og lokalsamfunnet samarbeider for å skape fellesskap og tilhørighet ([Voksne skaper vennskap](#)). De samme mekanismene gjelder også for skoler. På skoler som har fått Dronning Sonjas skolepris og Benjamin-prisen ser vi gode eksempler på at det å tilby gratis bursdagsrom, tilgang til lån av utstyr, organisering av etter-skoletid-aktiviteter, klesbyttedager, åpne bibliotek med foreldre til stede o.l er med på å bidra positivt inn på å jevne ut forskjeller og øke inkluderingen.

Det er en stor og sammensatt oppgave å skulle dekke alle behovene som mangfoldet av elever og foreldre i skolen har. Basert på tanken om at skolen er et bindeledd i samfunnet og en viktig nærmiljøarena, bør derfor flere yrkesgrupper inn i skolen og klasserommet. Som eksempel kan kanskje helsesykepleiere, sosionomer, psykologer o.l i større grad inn i klasserom når det gjelder å jobbe forebyggende både på individ- og gruppenivå, og miljøarbeidere kan bidra både individuelt og i grupper med i praksis å bygge gode og trygge læringsmiljø. Når det gjelder elever med ufrivillig skolefravær viser undersøkelser at foreldrene i tillegg til barna har behov for å bli sett og møtt. FUG sin undersøkelse viser at det av og til er helt enkle tiltak som skal til for å få elever tilbake på skolen, men det handler om dialog samt å være til stede ([Foreldreinvolvering og inkludering i skolen \(2024\)](#)). Det vil også kunne være behov for samarbeids-/familiekoordinator som kan bidra med samordning av ulike tjenester og veiledning for foreldrene ved behov. Ved å blant annet integrere velferdstjenester som NAV, barnevern, integreringskonsulenter, folkehelsekoordinatorer o.l tett inn i skolen, vil det kunne føre til bedre samhandling og ressursutnyttelse. Enklere tilgang og informasjon om ulike tilbud og ressurser, vil kanskje også bidra til en bedre etterlevelse av gratisprinsippet i skolen. FUGs foreldreundersøkelse om skolens praktisering av gratisprinsippet viser at et felles fokus på gratisprinsippet hos både skolen og FAU gjør at det i større grad etterleves ([Skolens praktisering av gratisprinsippet \(2023\)](#)).

For å møte de sosiokulturelle utviklingstrekkene på en god måte i fremtidens skole, bør vi se nærmere på Lærerutdanningen og eventuelle mentorordninger i skolen. Utdanningsløpet har et sterkt fokus på å utvikle fagkompetanse, men nyutdannede læreres møte med skolen avdekker en virkelighet som er langt mer kompleks ([Nyutdannede lærere og skole-hjem-samarbeid \(Alsaker, 2020\)](#)). I skolehverdagen stilles det kontinuerlig krav til ferdigheter og kompetanser som ofte ikke undervises i på lærerutdanningene – og som heller ikke kan læres gjennom forelesninger alene. Det uutnyttede potensialet ligger bl.a. i

- å kunne bruke møteplassene til mer enn enveis kommunikasjon
- å kunne bruke møteplassene til å utvikle et foreldrefellesskap - å bli bedre kjent
- å få kunnskap om hvordan foreldre selv kan bidra, både til et inkluderende miljø, men også til bedre læringsresultater – uavhengig av utdanningsnivå

Kort sagt; utvikle psykologisk trygghet og robuste relasjoner mellom barnehage/skole og hjem - å bygge laget i “fredstid”.

Foreldreutvalget opplever pr i dag store variasjoner i hvordan lærerutdanningene legger til rette for at studentene får relevant og helhetlig opplæring i foreldresamarbeid:

- Mange utdanninger har ikke fag- og emneplaner som ivaretar et helhetlig perspektiv på skole-hjem-samarbeidet.
- Teori om skole-hjem-samarbeid følges i liten grad opp med konkrete verktøy, metoder og ferdighetstrening som kan gjøre studentene tryggere i møte med ulike foreldre.
- Temaet behandles ofte fragmentert, i ulikt omfang og på ulike tidspunkter i utdanningsløpet. Dette svekker studentenes samlede kompetanse, når foreldre-samarbeidet burde være en rød tråd gjennom utdanningen, inkl. i praksis
- Det virker også å være opp til den enkelte fag- eller emneansvarlige om og hvordan temaet vektlegges, særlig når det inngår i andre temaområder som mangfold, individuelt tilpasset opplæring eller opplæringslovens kapittel 12

Med bedre kunnskap om hvordan en kan legge til rette for et systematisk og godt foreldresamarbeid vil foreldre forhåpentligvis i større grad oppleves som en ressurs for skolen, for sine barn, og alle elever og foreldre oppleves som en ressurs for fellesskapet.

Resultatene på faglige og sosiale målinger blant elevene de siste årene viser jevnt over for dårlige resultater. FUG får mange henvendelser både på urolige klassemiljø og elever som ikke har det trygt og godt på skolen, samt elever som ikke får den tilretteleggingen de har krav på. Vi ber derfor om at Fellesskoleutvalget på sine reiser har ekstra fokus på å snakke med foreldre og elever som i dag ikke opplever å få ta del i fellesskapet i skolen.

Det er i dag en statlig oppfølgingsordning for å støtte utviklingen i kommuner som har skoler som skårer svakt på skolerresultater eller skolemiljø. FUG kjenner til skoler som har vært med i ordningen flere ganger, men som fortsatt ikke tilbyr «trygge og gode læringsmiljø» for elevene. Hva gjør vi da? Hvordan får vi til en positiv utvikling i disse skolene og kommunene? Burde man vurdert en slags ROBEK-liste for skolemiljø?

Et viktig mål for norsk skole må være å sikre god kvalitet på utdanning og skolemiljø i hele landet. Kvaliteten skal ikke avhenge av hvor barnet bor.

Med vennlig hilsen

Ståle Sand Kalkvik

Leder

Foreldreutvalget for grunnopplæringen

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur